

ІНТЕГРОВАНІЙ УРОК ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Руслана Мельникова

кандидат філологічних наук, доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Сучасні тенденції розвитку суспільства, процеси демократизації і гуманізації в Україні ХХІ століття зумовлюють істотні зміни змісту й організації системи освіти, яка спрямована на формування цілісної особистості з гнучким розумом, швидкою реакцією на все нове, з розвиненими потребами подальшого пізнання і самостійних дій, добрими орієнтувальними навичками в суспільному середовищі.

«...школа майбутнього в Україні мислиться передусім як дитиноцентрична, у якій учителі, батьки й учні перебувають у партнерських взаємостосунках. Щоб навчання було цікавим, щоб воно надихало дітей на творчість, критичне і креативне мислення, важливо, аби освітній процес відповідав емоціям та очікуванням молоді»[1, с. 2].

Педагогіка співробітництва найбільше відповідає принципам гуманізації та демократизації освіти, активізує пізнавальну діяльність школярів, забезпечує партнерство вчителя й учня, допомагає розв'язати суспільно та особистісно найважливіші навчальні й життєві проблеми. За такого підходу учень є співавтором уроку, а завдання вчителя полягає в тому, щоб виявити індивідуальні здібності й нахили дітей, створити сприятливі умови для подальшого розвитку їх.

На сучасному етапі модернізації освіти в Україні проблема інтеграції навчання й виховання важлива як для теорії, так і для практики. Її актуальність зумовлена значними змінами в сфері науки й виробництва, новими соціальними запитами.

Перспективним у формуванні національно свідомої, духовно багатой мовної особистості є особистісно-зорієнтоване навчання української мови, яке відкриває широкі можливості для утвердження творчого підходу до всебічного й гармонійного розвитку, реалізації інтелектуальних і креативних здібностей кожного учня, який є активним співтворцем навчального процесу. Усе це передбачає переорієнтацію свідомості і роботи вчителя на педагогіку співробітництва, при цьому діяльність учителя має бути організована не за принципом інформаційного повідомлення від суб'єкта до об'єкта у формі монологічного мовлення, а у вигляді діалогу (полілогу).

Основною формою навчання в загальноосвітній школі є урок, але, як показує аналіз науково-методичної літератури, досвід передових і творчих учителів-практиків, ця форма навчання в сучасній школі все більше набуває рис нестандартності. **Нестандартний урок** – урок, що має довільну структуру, не відповідає стандартним типам. Такому уроку притаманна оригінальність, незвичність, підвищена емоційність. Нестандартні уроки чергуються з уроками різних типів, вимагають особливої попередньої підготовки [2, с. 127]. Можливості нестандартних уроків значні:

- вони є засобом формування пізнавальної діяльності школярів;
- засобом активізації учнів у процесі навчальної роботи;
- одним із способів стимулювання й розвитку інтересу до навчання.

Водночас вони мають реалізовувати навчальні, розвивальні й виховні завдання, які ставляться перед учнем на кожному уроці. На думку науковців, сутність нестандартного уроку полягає в такій структурі змісту і форми, яка викликала насамперед інтерес учнів і сприяла б їх ефективному розвитку й вихованню. Нестандартні уроки мають певні особливості:

- учні, спираючись на здобуті знання, у процесі самостійної діяльності опановують нові;
- вчаться застосовувати ці знання на практиці;
- займаються конструюванням і розв'язанням таких ситуацій, які вимагають від них творчого підходу, самостійності й відповідного емоційного стану.

Специфіка нестандартних організаційних форм навчання української мови спричинила розроблення технологій проведення таких уроків і поділ їх на певні види. Сучасна педагогіка налічує чимало таких класифікацій, розроблення яких здійснювали вітчизняні й російські вчені (Н. П. Волкова, С. В. Кульневич, Т. П. Лакоценіна, М. М. Фіцула та ін.). С. В. Кульневич і Т. П. Лакоценіна пропонують класифікацію на основі застосованих методів і форм проведення нестандартних уроків: 1)уроки зі зміненими засобами; 2)уроки, що спираються на фантазію; 3)імітують які-небудь заняття або види праці; 4)з ігровою змагальною основою; 5)передбачають трансформацію стандартних засобів організації [3]. До нестандартних уроків М. М. Фіцула відносить інтегровані, міжпредметні, театралізовані, сугестопедичні, уроки з різновіковим складом учнів та інші [4, с. 170]. Ураховуючи вид навчально-виховної діяльності, нетрадиційні уроки можна поділити на: інтегровані уроки, уроки у формі змагання, уроки з перенесенням традиційних форм позакласної роботи; уроки, що імітують публічні форми спілкування; уроки, що імітують діяльність установ і організацій; уроки із застосуванням фантазій; уроки на основі нетрадиційної організації навчального матеріалу [5, с. 11].

Усі названі класифікації заслуговують належної уваги і вивчення, мають право на життя, адже займають певне місце в лінгводидактиці, виконують свою роль у впровадженні нетрадиційних форм навчання у практику сучасної школи. Серед нестандартних форм організації навчання української мови в умовах сучасної загальної освіти чільне місце займають інтегровані уроки. Інтеграція в перекладі з латинської мови означає відновлення, заповнення – це «процес зближення і зв'язку певних частин, елементів, об'єднання їх в одне ціле. Вперше термін «інтеграція» у науковому обігу з'явився у 1857 році в результаті досліджень англійського вченого Г. Спенсера й означав механічне об'єднання й комбінацію роз'єднаних елементів. З часом термін набув поширення у різних науках, зокрема був упроваджений у наукову термінологію філософії, соціології, психології, педагогіки, лінгводидактики та ін. [5, с. 11].

Саме інтеграція словесної творчості з різними видами діяльності дитини (грою, спілкуванням з природою, музикою, образотворчим мистецтвом) уможливує оволодіння граматичними вміннями й правописними навичками через розв'язання мовленнєвих завдань; дає змогу самостійно обирати опорні знання з різних предметів відповідно до суб'єктивного досвіду, набутого у процесі попереднього навчання, і ширшої взаємодії з довкіллям. Характеризуючи інтеграцію в аспекті дидактики, слід зазначити, що інтегроване навчання – явище не нове в методиці, відоме ще з часів К. Д. Ушинського, якому за допомогою інтеграції письма та читання вдалося створити аналітико – системний метод навчання грамоти [5, с. 11]. Сучасна наука трактує інтегроване навчання як таке, «що ґрунтується на поєднанні знань, здобутих з різних навчальних предметів, яке допомагає сприймати навколишній світ як єдине і неподільне ціле» [6, с. 99]. У другій половині ХХ століття в педагогіці поняття «інтеграція» приходять на зміну поняттю «міжпредметні зв'язки».

Практика проведення інтегрованих уроків є одним із напрямів сучасного оновлення уроків у загальноосвітній школі. **Інтегрований урок** – це урок, на якому вивчають складні питання, що є предметом розгляду кількох навчальних дисциплін, наприклад, мови й літератури; мови й історії; мови, літератури й образотворчого мистецтва; меншою мірою – мови й математики, мови й географії [2, с. 61]. Інтегровані уроки ставлять за мету спресувати споріднений матеріал декількох навчальних предметів навколо однієї теми, характеризуються високою інформативністю, фундаментальністю, різноплановістю. Діти розглядають якесь явище, поняття з різних боків у межах не одного, а кількох наук, при цьому підвищують і поглиблюють рівень власних знань, формують таку систему знань, яка відповідає б актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства, держави.

Структура інтегрованих уроків може бути різною, вона залежить від специфіки матеріалу, що інтегрується, і зумовлюється поставленими цілями і завданнями: чи то повторення навчального матеріалу, його закріплення, чи то набуття умінь і навичок,

засвоєння нових понять, закономірностей, або ж прагне до реалізації декількох дидактичних завдань, що є в інтегрованому уроці.

Різновидом інтегрованого уроку є **бінарні уроки** (з латинської мови – подвійний) – «уроки, які готують і проводять декілька вчителів, об'єднуючи за змістом в одному часовому просторі вивчення двох предметів (мову і математику, мову й географію та ін.) здебільшого з метою зміцнення знань, умінь і навичок» [5, с. 12]. Їх мета – вивчення предметів на більш високому рівні системності знань; розвиток співробітництва вчителів; формування в учнів переконання в зв'язності предметів, цілісного світогляду про навколишній світ; забезпечення творчої атмосфери на уроці, виявлення здібностей учнів; формування навичок самостійної роботи із джерелами інформації, додатковою довідковою літературою; підвищення інтересу до виучуваного матеріалу; формування здатності застосовувати здобуті знання й набуті вміння й навички в різноманітних життєвих ситуаціях, тобто будувати навчально-виховний процес на основі компетентнісного підходу. Технологія й організація бінарних уроків – складна й кропітка праця, що потребує співпраці вчителя-словесника і вчителя, який веде інший предмет; їхньої злагодженої роботи, що відображає сучасні тенденції до інтеграції навчальних дисциплін; наявності спільної для двох предметів мети уроку тощо.

Таким чином, можна зробити висновок, що питання інтегрованих уроків є актуальним, оскільки такий вид нестандартної організації навчання української мови займає певне місце у дидактичній класифікації уроків мови й відображає сучасні гуманістичні тенденції розвитку української лінгводидактики, пов'язані з інтеграційними процесами в світі, які характеризуються розвитком єдиного світового інформаційно-освітнього простору. Інтегровані уроки є потужним стимулятором розумової діяльності учнів, у результаті якої в них з'являється потреба зіставляти, порівнювати, шукати зв'язки між предметами і явищами тощо.

Література

1. Дроздовський Д. (2018) Виклики й перспективи реформування сучасної освіти в Україні. *Дивослово*. № 1. С. 2-6.
2. Пентилюк М. І. (2003) Словник-довідник з української лінгводидактики. К.: Ленвіт. 148 с.
3. Кульневич С. В., Лакоценин Т. П. (2005) Современный урок. Ростов-на-Дону: Учитель. 516 с.
4. Фіцула М. М. (2008) Педагогіка. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан. 232 с.
5. Кучеренко І. (2011) Інтегровані уроки як вид нестандартної організаційної форми навчання української мови. *Українська мова і література в школі*. № 3. С. 10-14.
6. Захлюпана Н. М., Кочан І. М. (2002) Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів. 250 с.

СУЧАСНІ ВИМОГИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ НУШ

Ельвіра Мельниченко

магістрантка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник — доц. Іванова Д. Г.

Однією з найважливіших реформ сучасної України є нова реформа освіти. Ця реформа отримала назву Нова Українська Школа, а скорочено – НУШ. Загальною метою даної освітньої реформи є підвищення ефективності навчання, зацікавленість дітей до навчання, а також розвитку у дітей як наукового потенціалу, так й тяги до мистецтва. Що до вчителів, то звичайно освітня реформа несе за собою зміни й у викладацькій діяльності. Сучасний вчитель це не лише людина, яка розповідає дітям інформацію на уроці, а